

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSE RATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
invoială

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Răsăritul catolic

Două ramuri ale aceleiași tulpine — Lupte și succese la fel — Unde și când se începe stagnarea — Viață nouă pe ruine vechi

(+) Biserica Domnului e vie și rodnică. Spiritul Tatălui, care sălășluiește într'ansa, înolește fără încetare, ca ale vulturului, tine-rețele ei. Slăbiciunea și nerodnicia bătrânețelor îi este străină. Și când totuși s'ar vâdi și în viața ei semnele acestea, asta ar însemna c'a încetat de a mai fi lăcaș al Împăratului ceresc. Veacuri multe de viață bisericescă învederează adevărul că, atâta vreme cât a rămas în aceeaș legătură a dragostei și împărtășire a Duhului cu biserica Romei lui Petru, Răsăritul creștin a fost și el focar nestins de lumină evanghelică și răsadniță neînpuținată de apostoli bine vestiitori ai Cuvântului și răspânditori ai crezului și moralei lui Hristos. — E așa de glăsuitoare istoria acelor vremi!

În răstimpul prigoanelor creștinismul apusean câștigă teren în Spania, Gallia, Britania; înfiripează comunități dreptmăritoare pe ambele maluri ale Rinului; străbate în Rătia, Noricum și Pannonia; înflorește în chip uimitor în Africa romană. Răsăritul poartă și el bruiitor steagul credinței prin Mesopotamia, Armenia, și Persia. Plinius și Lucian vorbesc deja de biserici creștine în Bithynia și în părțile Mării Negre. La începutul veacului III crucea Nazarineanului are închinători până și prin Arabia cerbicoasă. — Vine Constantin și edictul de Milan. Se desinează noi orizonturi; se deschid noi câmpuri de lupte și de cuceriri. Și prilejul nu-l pierde nici una din cele două ramuri verzi ale aceleiași tulpine pline de seva Dătătorului de viață. Biserica Apusului izbutește s'aducă, rând pe rând, în turma dumnezeescului său Păstor pe Goți, Franci, Irlan-dezi, Scoțieni, Anglosaxoni, diferite triburi germane, apoi pe Olandezi, Belgieni, Croați, Bohemi, Suedezi, Norvegieni, Poloni, Unguri, și alții. În Răsărit sclava Nunia poartă numele lui Hristos la Iberieni, de unde trece la Abasci și până în Caucaz. Abisinia e încreștinată pela începutul veac. IV. În India răsbate învățătura Mântuitorului în veac. VI, în China printr'al VII-lea. La stăruințele împărătesei Irina, în veac. VIII, se convertesc Slavii din Grecia; în veacul IX le urmează Bulgarii și Cazarii din Crimea; într'al X-lea intră și Rușii în staulul Domnului, — pagini glorioase cari nu se vor mai întoarce în istoria bisericii răsăritene. Veacul XI e veacul shismei. Ramura răsăriteană se rupe de trunchiul ei primordial, firesc și sănătos și cu aceasta soarta îi este pecetluită: rod nu va mai aduce (P. M. Morawski). Blăstămii stărpiciunii s'a lăsat greu asupra ei, fără să mai fi fost putere să-l ridice.

Ramura apuseană a continuat însă să înflorească și rodească și după aceea. Apostolii Romei creștine se aruncă cu vechiul avânt și

obțin izbânzi ca vechii lor înaintași în războiul sfânt al răspândirii adevărului integral al Evangheliei lui Hristos. Sf. Otto împământește creștinismul în Pomerania. Acelaș lucru îl fac alții în Estonia, Livlanda și Kurlanda și Letonia, până în părțile ghețurilor lapone. Săborul din Florența reface unitatea bisericii, dar numai pe puțină vreme, așa că biserica apuseană rămâne să poarte tot singură războaiele Domnului. Greu isbită și păgubită de prăpădul protestant, reia lupta pe două fronturi; acasă și înafară. În Polonia și Franța își reface complet pierderile suferite, semnaland prin misionarii săi noi cuceriri în India și Ceylonul îndepărtat. Japonia, Mexico, Cochinchina, Tonking, Siamul, Kambodscha, China, Sudanul, Kongo, Guinea, America de sud și Canada sunt, încetul cu încetul, și treptat, împânzite cu altare de ale Răstignitului, încunjurate de mii și milioane de închinători cucernici, gata și ei să-și verse, ori-când, sângele pentru Hristos. Astăzi ceata celor ce vestesc crezul roman în părțile învăluite încă de întunerecul necredinței și a păgânătății numără — după *Annuaire Pontifical Catholique* de pe 1932 — nu mai puțin de 46,170 de suflete lăpădate de toată grija cea lumească, și puse cu toate energiile lor, și cu riscul sănătății și al vieții, în slujba vestirii lui Hristos. În cele 374 teritorii misionare se ostensesc, aduc jertfă și se jertfesc, 12,959 de preoți în frunte cu 282 episcopi și 91 prefecti apostolici, 5112 frați călugări și 28099 călugărițe, mulți dintre ei stăruind în această apostolie de mai multe decenii (3852 de preoți sunt activi în misiunile externe de peste 30 de ani). — Asta fără altă plată decât aceea pe care aici o dă conștiința muncii apostolice împlinite, iar dincolo atotștiutorul și dreptășplă-titorul Stăpân al tuturor.

Răsăritul rupt dela unitatea bisericii lui Hristos n'a încetat nici când să ocupe și el loc larg în preocupările misionare ale Romei. Micile nuclee din Armenia și Egipt, rămase credincioase și după stricarea din partea Grecilor a bunei înțelegeri din veac. XV, grație Spiritului care lucrează în biserica de sub cărma urmașilor vârhovnicului Petru, nu s'au înecat în puhoiul împrejmuitor, nici n'au rămas izolate. Dimpotrivă: dat le-a fost să vadă cum, ba într'o parte, ba într'alta a lumii dusă în rătăcire de Bizanțul orgolios și ranchiunos, se aprinde când o lumină curată, când alta și se adună în jurul lor, în rânduri tot mai dese, mărturisitorii crezului străvechiu, nemicșorat și nealterat. O congregație specială, — cea de Propaganda Fide, — are în grija sa intensificarea operei de luminare a celor

înșelați de viclenile Fanațului. Dela întâiul ei prefect, Antonio M. Sauli (1622), și până în zilele noastre, atenția tuturor celor ce au stat, din încredințarea Sf. Părinte, la conducerea ei, a fost fără încetare încordată întru aflarea căilor celor mai potrivite pentru refacerea hainei sfârticate a Mântuitorului, prin readucerea și-a acestor oițe pierdute în turma părăsită.

Și opera întreprinsă de Roma papală n'a încetat s'aducă roade tot mai bogate. O lucrare de date și amănunte migăloase, scoasă de Sacra Congregațiune Orientală și ieșită în acest an de sub teascurile tipografiei poliglote a Vaticanului: *Statistica con cenni storici della Gerarchia e dei Fedeli di Rito Orientale* (8° pag. 576) face, fără chip de replică, dovada trănicioșă și a forței cuceritoare a catolicismului și în aceste părți de lume, socotite prăzi pe vecie și intagibil acaparate de schismă.

Venerabilele rituri ale Răsăritului, toate bine, sunt reprezentate în mișcarea de revenire în alvia străveche. Așa: ritul alexandrin cu 62.137 de credincioși (Copti, Etiopi); ritul antiohen cu 446.369 de adepți (Malanbresi, Maroniți și Siri); ritul armean cu 99.274 de aderenți; ritul bizantino-grec cu 6.966.649 de mărturisitori ai crezului roman, pe lângă păstrarea întregii comori a rânduelilor liturgice răsăritene (Albanezi, Bulgari, Greci, Italo-albanezi, Jugoslavi, Români și Ruteni); și ritul chaldeu cu 603.993 de suflete dreptmăritoare. Total: 8.177.522, adică opt milioane, o sută șeptezeci și șapte de mii, cinci sute douăzeci și doni de credincioși răsăriteni, ce stau, dimpreună cu cei 8.250 preoți de mir, 2.400 clerici regulari și 96 arhierii (între cari 5 patriarhi), sub ascultarea aceluiaș Cap al creștinătății, care cărmuiește, din Cetatea Veșnică, cele mai bine de 350 milioane de catolici de pe întreg rotogolul pământului.

Graul cifrelor e mai elocvent ca orice retorică. Din acest grai se desprinde, limpede și lapidară, încheerea: Spiritul Domnului este cel ce lucrează în biserica Romei. Adevărul acesta va apărea cu atât mai evident, dacă vom lua în seamă împrejurarea că în opera apostolică nu razimă pe puterea lumească, despre care știm că deatâtea ori i-a fost și îi este deadreptul potrivnică, și nici misionarii săi nu pleacă la drum cu asigurarea în prealabil a unor salarii grase și cu perspectivele unei îmbogățiri fabuloase. Tăria acestora este Hristos și nădejdea tot El. Cu crucea în mână, cu evanghelia subsuoară, cu dragostea de suflete în inimă, sub privirea îmbărbătătoare a Celui de sus: așa se luptă și așa biruesc vestiitorii crezului roman. Aceștia: Orant et laborant. — Alții însă purced altfel: strigă la toate răspântiile, pe toate potecile și de pe toate ridicăturile, lauda bisericuțelor și bisericilor în solda cărora stau, umplând văzduhul cu slăvirea presupusului lor dinamism și energism, și împle-tindu-le cununi de fraze sforăitoare. Știu ei doar bine că mulțimile pot fi îmbătate cu vorbe. Arta vechilor sofști: τὸν ἥττω λόγον

«ρεῖτω ποιῆν = să schimbi răul în bine, și binele în rău, după plac și capriciu, are și azi atâția măestri, și e tot așa de rentabilă ca pe timpul ei de înflorire în Athena lui Protagoras și a tovarășilor de idei.

Nol stăm de partea Galileanului: din roadele lor le judecăm valoarea și vitalitatea. Trândăvia spiritului n'o botezăm misticism; inerția n'o socotim a fi bunătate neagresivă; sterilitatea n'o împodobim în haina modestiei; slugărnicia față de puterile lumești n'o preamărim ca prudență; atrofierea organică n'o scuzăm cu împrejurările nefavorabile. Așa știm și așa mărturisim: darul lui Dumnezeu nu se poate să mocniască veacuri îndelungate sub spuză; nu se poate să nu izbucniască în flăcări de lumină, încălzind și fertilizând. În cadrele tot mai largi, mai solide și mai vii ale bisericii catolice, răsăritene simțim, — nu se poate să nu simțim, — suflarea aceluiaș Spirit dătător de viață ce o animase în zilele ei de mărire de odinioară. Și bucurie nespasă ne umple inimile la gândul că bun e Domnul, și va ajuta ca, pe urmele odată reafiate, să se poată înainta tot mai mult și mai mult spre culmile de demult.

Comemorarea lui Bogdan Petriceicu Hâjdău și Nicolae Grigorescu s'a făcut din ordinul Ministerului Instrucțiunii în toate școlile țării. Frumos și binemeritat act de pietate pentru două glorii naționale. Căci dacă Hâjdău a scris istoria toleranței la Români, proslăvind indiferentismul religios și și-a pierdut lumina minții de durere pentru moartea fiicei sale Iulia și pentru extravaganțele spiritiste, în care se aventurase în anii din urmă, tot el publicase înainte de aceea „Arhiva istorică a României”, „Istoria critică a Românilor”, „Cuvinte din bătrâni”, „Etimologicum Magnum” și alte lucrări monumentale, care-i vor perpetua memoria înaintea posterității. Iar N. Grigorescu rămâne luceafărul de dimineața care a luminat faza de adolescență artistică a neamului, proiectând prin tablourile lui, apreciate atât de mult și în străinătate, lumina precursora a viitorului nostru național.

Ocupându-s de această mare personalitate artistică, d. N. Petrașcu (N. Grigorescu; cu 91 reproduceri, din cari unele colorate... București 1930, „Bucovina”, E. Toronțiu) aduce amănunte nouă, necunoscute biografiilor și studiilor mai vechi (A. Vlahuță și Virgil Cliflec) și, anume, asupra călătoriei sale artistice în Italia la 1874. După Veneția și Padova vizitează Florența, care-i lasă o amintire puternică. Vorbia adesea de Primăvara lui Botticelli și de frescele lui Fra Angelico dela San Marco... „Cum plutesc în aer fetele lui Botticelli... Ce evlavie trebuie să fi avut Fra Angelico ca să facă ce a făcut! Mormântul lui Iuliu II e emoționant... Coregio!... Coregio e divin”... La Roma admiră frescele și plafonul lui Michel Angelo, „re'nversant”, zicea el, cu mai multă mirare în ton decât cu dragoste; se înamoră de Andrea del Sarto, „pictorul încântător”, admiră portretul lui Inocențiu al X-lea de Velasquez: „Caracterul Papei, ochii lui strașnici, buzele lui strănsel” (loc. cit. p. 18).

Tot din această lucrare aflăm că și marele nostru pictor regreta sectarismul pravoslavnic care a împiedicat evoluția artelor noastre plastice. El zice: „Sculptură n'am putut avea că s'a opus religia”. Aceste păreri ale lui sunt cu atât mai vrednice de reținut, cu cât el avea, ca foarte puțini artiști, simțul însemnătatea și originalitatea ideilor în cele mai variate domenii. Horum quoque meminisse juvabit! — Ion Ceparu.

Medicii și credința

— Notițe informative —

Se vorbește nu odată, și nu fără anumită îndreptățire, despre mentalitatea materialistă a lumii medicale. Vorba necumpănită a câte unui profesor de facultate, prinsă și răspândită și înafara saletor de anatomie, de ucenici ce vreau să pară și ei grozavi, nu face decât să acrediteze această părere. Mai ales că pledează pentru ea și conduita de breaslă și socială a unuia sau altuia dintre urmașii lui Esculap.

De-aici însă, și până la dovedirea tezei că, a fi medic și a fi, teoretice și practice, necredincios, e unul și acelaș lucru, mai vă. Adevărul e că concepția și practica creștină catolică numără printre medicii de azi aderenți de cea mai aleasă intelectualitate și de cel mai pronunțat și desinteresat devotament. Vico Necchi, prof. univ. din Neapol, și creștinul ce, după toate semnele, va fi ridicat la cinstea altarelor, era doar medic. Și a trăit și muncit în zilele noastre, nu în vremuri ce se pierd în negura trecutului. Și ca Necchi, mutatis mutandis, cred, simțesc și activează, alte sute și mii de confrăți, grupați în binecunoscutele reuniuni „Sf. Luca”, cu deosebire dela războiul mondial încoace.

Chemată la viață în 1884, de chirurgul șef dela spitalul din Mans, Dr. Le Beyle, plăpânda Asociație națională a medicilor catolici francezi (cu Secretariatul central în Paris VI, Rue Madame 61, unde-i și astăzi) ce pornise la drum cu trei entuziaști, se poate mândri deja cu peste 2000 de membri, repartizați în 28 de grupări înfloritoare. Mai mult: are bucuria de a vedea că este imitată și aiurea. Așa, în 1910 se înființează o reuniune similară în Anglia, la Leeds; în 1911 alta în America, la Philadelphia. Incep și acestea modest, ca în scurtă vreme să vadă că li-se îndeasă rândurile, și le cresc puterile, de nebănuit. Asociația engleză are ramificații numeroase nu numai în Anglia propriu zisă și în Irlanda, ci și în colonii și dominiioanele îndepărtate. Revista sa „Catholic Medical Guardian” e cunoscută în tot cuprinsul imperiului britanic. — Belgia nu s'a lăsat nici ea mai în urmă. La 1922 se înfiripă prima ei reuniune de acest fel, pentruca astăzi, după abia zece ani, să nu mai fie provincie belgiană, inclusive Congo, unde centrala să n'aibă ramificații. Medicii catolici ai altor țări au purces la fel. Olanda are a sa „Roomsche Katholieke Artsenvereening”. Așisderea și Spania, Italia, Polonia, Ungaria și Elveția, (aici la stăruințele neobosite ale doctorului Octave Pasteau). Ba și Canada, Brasilia, Argentina, Tunisul, Marocco și Japonia. Federalizarea lor din 1924, întâmplată

Foia „Unirii”

Blajul *)

de Anton Golopenția

Blajul e adeseori pomenit, aproape totdeauna judecat cu asprime și tot mai rareori cunoscut într'adevăr, în anii noștri. În mîntea aproape oricui, științele câștigate în tinerețe despre însemnătatea lui în plămădirea culturii românești se află acoperite și înăbușite de cele câteva formule și imagini născocite în pamflete, ce s'au înstăpănit în gândul și vorba de toată ziua.

Totuș acest orașel este locul marilor amintiri despre cari se vorbește în toate școlile când se înfățișează istoria Renașterii noastre. Care nici azi nu e numai o așezare ce a însemnat doar ceva. Ci și una care însemnează încă foarte mult: cu mult mai mult decât prezentul aproape tuturor localităților României.

Trecutul falnic, — de loc al școlilor în care s'au zămislit temeiurile vrerii de a fi a Românilor de pretutindeni și de câmpie a mai

*) După vizita recentă făcută școlărilor noastre de dl ministru Gusti; unul din miniștrii săi, d. A. Golopenția a publicat, în foiletonul ziarului „Curentul” (19/X/1932) șire de caldă înțelegere pentru „Mica Romă” a bisericii noastre. Ele vor face, de sigur, bucurie și cetitorilor noștri — (N. Red.)

tuturor încredințării ei de chemarea ce-i revine, — nu a luat acolo înfățișarea de moaște prilejuitoare de reculegeri evlavioase pentru următorii. Viața Blajului de azi e plină și de mândria latinistă de acum o sută cincizeci naționalismul luptător cu haină romană de acum optzeci și de spiritul de jertfă a frământărilor politice de minoritate ce se vrea luată în seamă de acum douăzeci de ani. Cel ce se abate pe acolo în zilele noastre găsește tot înflorirea puternică a școlilor în jurul bisericii și tot dragostea de neam austeră dar nemărginită, ce a pricinuit dintru început gloria acestei așezări de pe îmbinarea Târnavelor.

Călătorul pornit la Blaj intră, încă cu câteva ceasuri înainte de a sosi, în raza lui spirituală de acțiune.

Se găsește totdeauna un tovarăș de drum bucuros de a putea depăna câteva din amintirile școlăriei lui blăjené.

Auzi atunci, când ai norocul de a avea în față un bătrân ce să fi copilărit încă pe vremea când căle ferate erau mai puține, povostea „dîcilor” — „negri de învățătură”, cum îi descrie un cânticel popular, cules între Târnavé acum o sută de ani — ce se îndreptau, pâlcuri-pâlcuri, din toate ținuturile Ardealului înspre școlile metropolitane. Afi despre drumurile lor, lungi adeseori de câteva zile, bănuști zburdănicile și tristețile acestor cete de copilăndri îmbrăcați în cioareci

și fundre, cu cizmulile, mândria lor, păstrate cu grijă în desagi până la intrarea în oraș; își sunt înfățișați în toată bunătatea lor primitoare cei ce găteau din vreme bucate destul ca să-i omenească pe toți când știau că a venit vremea trecutului spre școală sau a dusului în vacanție. Și și-se spune câteva despre toate legăturile statornice înfiripate în decurs de aproape două veacuri, prin răspândirea de către aceste roturi școlărești, a științelor aduse dela școli ori a vestilor din și despre văile de naștere a fiecăruia.

Intrezevi astfel pricina pentru care ținuturile din inima Transilvaniei au urmat totdeauna în rânduri neobișnuit de dese și fără șovăire chemările la adunările mari ale Românilor ardeleni ce au avut loc de obicei la Blaj. Gândurile rostite și simțirile trezite ne încetat în școlile blăjene își găseau crainic, ce nu-și precupețea stăruința, în oricare dintre „dîci”. Printr'înșii ajunsese Blajul nodul unui pînjenis ce înmănușia locuri depărtate din toate meleagurile și avea la mijlocul său ținuturi întregi gata oricând să-și lase avutul și viața pentru neam. Caracterul mai mult local și trecător al mișcărilor din celelalte părți ale Ardealului și Banatului se datorește fără îndoială, întâi de toate lipsei acestui chiag minunat care a fost școlătimea dela Blaj.

Dat jos din tren în gara Blajului, intri într'un sat cu ulițe de înfățișare săsească: zidărie multă, case închise hermetic, ce arată trecătorului doar latura lor îngustă.

la dorința expresă a Sf. Scaun, face ca medicii catolici din mai bine de jumătate a globului pământesc să fie uniți, prin legăturile Asociației „Sf. Luca”, în același gând creștin și aceeași apostole conștie și desbărată de orice meschinărie și calculele de tarabă.

Statutele asociației, cum scrie Dr. med. C. Zawisch, în nr. 50 din acest an, al revistei vieneze „Sphönere Zukunft”, sunt categorice. Datorința membrilor este, sfințirea lor și a prestațiilor lor, în sensul concepției catolice, despre lume, și în înțelesul iubirii de aproapele preconizată de Evanghelle și de pilda apostolică. Care va să zică: repudiarea energică a tot ceea ce înjosește idealul medico-creștin, și înlesnește accesul neapăgânismului în medicină. Spre acest scop activează atât științific-teoretic, cât și practic. În adunările lunare aranjate de reuniunile acestea se țin conferințe, se angajază discuții și se desbat chestii aparținătoare teologiei, moralei deontologiei, eugenice și sociologiei. O simplă frunzărire a „Buletinelor” din Franța și Belgia, ori a periodicului englez „Catholic Medical Guardian” poate convinge pe oricine despre varietatea temelor tratate și seriozitatea cu care sunt tratate. Protestele publice ale asociațiilor acestora și-au avut efectul până sus, la puterile legislative ale diferitelor țări, și până la comisia sanitară de pe lângă Liga Națiunilor. Activitatea caritativă a reuniunilor „Sf. Luca” se resimte și ea pretutindenea, unde numai au putut fi înțeleși. Griji lor nu-i scapă nimic, de la leagănul copișilor, până la nevoile sanitare ale misiunilor îndepărtate, — totul mână în mână cu reprezentanții ierarhiei bisericești.

Așa stând lucrurile, nu va surprinde pe nime hotărârea colegiului doctoresc din Madrid de a-și compune un Codex al moralei medicale, în care, între altele, deoparte să fie precizat că viața privată a medicului trebuie să corăspundă chemării sale quasi sacerdotale; de altă parte să fie înfierate, ca înframante și criminale, eutanasia, avortul și împiedecarea zămislirii. Cum iarăși pare numai firesc să fie luate în dezbateri, în congresul medicilor catolici italieni, ținut în Florența în 16—18 Oct.

c., teme ca acestea: Apostolatul în lumea doctoricească (prof. Picchi); Problema avortului indirect (Rectorul univ. Gemelli); Sterilitatea intenționată, în fața legii și a moralei (prof. Leoncini) ș. a., toate examinate la lumina credinței. Sau observația din „The Universe” a doctorului Th. Colvin, din prilejul congresului din acest an al medicilor englezi, ținut în Londra: „Mai de mult, când cu convenirile noastre, abia de vedeam la sfintele slujbe catolice, să zic mult: o jumătate de duzină de medici catolici. Anul acesta însă am putut constata, spre cea mai mare bucurie a mea prezența a lor nu mai puțin de 250 doctori. Numărul acesta, fără doar și poate, e o dovadă peremptorie a progresului social pe care l-a făcut catolicismul englez în cursul ultimului sfert de veac”. — Credem și noi în realitatea acestui progres, și îl aflăm de foarte firesc. Apostolia unor intelectuali mireni, de corectitudine ireproșabilă și zelul luminat, ca cel al medicilor strinși sub steagul sf. Luca, nu se poate să nu aducă roade bogate. Și așa este și va fi și alurea, unde se va purcede la fel. De ex. în Germania unde tocmai acum, până la sfârșitul lunii, se seamă de somități universitare, țin un curs special, pe seama medicinștilor și naturaliștilor, despre punctele de atingere dintre teologie și științele naturale, resp. medicină. Lumea de medicinști ce-a alergat să ia parte la cursurile dela Würzburg sigur că va vedea în lumină nouă, senină, atâtea și atâtea probleme „rezolvate” cu câte o ironie, deplasată, la adresa credinței, de bieți doctorenci ușurei de știință, cocoșați însă te miri la ce înălțimi.

Fixăm toate acestea spre mângăierea noastră și a multora și dela noi.

Marin Barbu-Bănățeanu

Așa, în treacăt. Cu neputință să vii dinspre Sâncelul Blaj și să nu te simți îndemnat să intri în biserica Părinților Asumpționiști. Un glas lăuntric îți șoptește în taină că frumoase și înălțătoare lucruri vei vedea.

Și așa este. Cum s'au închis după tine ușile masive de stejar și ai pătruns în lăcașul

Domnului, ești isbit de spiritul de reculegere adâncă ce stăpânește aci. Lumina discretă, ce se strecoară prin geamurile colorate, nu face decât să nuanzeze și mai bine acest spirit al rugăciunii și al cufundării în sine. Ferestrite înalte, cari nu îngăduie privirea înafară, — nici măcar spre înălțimile înșorite, — tot din acest gând au pornit.

Stilul clădirii e cel basilical. De altfel totul e conceput într'un stil unitar, dela cadrele de icoane dela intrare, și până la crucea de pe iconostas și sfeșnicele de pe altar. Și complexul mobilier, an de an, tot crește, ba din danii cucernice, ba din cruțări aspre. — Ce mirare, deci, că sufletele evlavioase trag cu drag la casa aceasta a păcii, unde-i de ajuns un semnal de sonerie, pentruca îndată să-ți se pună la dispoziție un duhovnic gata să-ți facă parte de mângăierile conștiinței împăcate? Se și mărturisesc aci anual la 8000 de persoane, numărul împărtășirilor, atingând suma de 12—13.000 la an.

Dragostea ce o poartă atâta lume acestei biserici s'a vădit eclatant în vara acestui an, când s'a terminat plafonul. Profesori în vacanță, universitari, bacalaureați, învățătoare, elevi și eleve de liceu, școală normală și comercială, au ajutat, sub conducerea P. Nicola din Beiuș și păr. Florian dela Lugoj, două luni în șir, la lucrările în toiu. Cel puțin de treizeci de ori a trecut, prin fiecare mână, fiecare pătrat, din cele 120, câte are plafonul. Asta fără nici o plată; din curată iubire față de Domnul și Casa lui.

În același timp s'a ridicat și iconostasul — un adevărat giuvaer — ieșit din atelierele d. Vasile Tulia din loc, după indicațiile căpătate în scris. La auritul și zugrăvitul iconostasului au dat, cu drag și desinteresat, mână de ajutor d. profesor Vasile Moga și d. Bărbat, elev al Școlii de belearte din Cluj, jertfindu-și, nu odată, nu numai odihna de peste zi, ci și somnul de peste noapte. — Maica Domnului, în cinstea Adormirii, căreia s'a clădit biserica, o să le răsplătească la toți și la toate. (Marcu Postelnicu).

Adevăratul Blaj, cel cu falmă, e mai de parte: o plață imensă, împrejmultă de clădiri joase, stăpânită de fațada barocă a catedralei și de șiragul lung al edificilor îndesate ale școlilor vechi.

Viața Blajului e viața acestei pieți; iar aceasta începe din zori, în sunet de clopote ce chiamă la utrenie.

E un spectacol mișcător pentru străin vederea vieții ce începe atunci în catedrală. Nu a celei dinainte, de lângă iconostas, unde stau pâlcuri negre de teologi în rugăciuni și se pleacă capete albite de fețe bisericești, pe când un sobor întreg slujește, ci a celei din fund, de sub corul lung, lângă ușa larg deschisă înspre plață. Într'un dut-vino sfios trec pe acolo, pentru a săruta o icoană și a rosti câte un Tatăl Nostru, zeci și sute de copii și de băețandri, mulți încă în cioareci și surtucelul portului țărănesc de acolo. Unul sau altul dintre ei vine desigur mânat de nădejdea câștigării în acest chip a sprijinului ceresc în primejdia unei lecții neînvățate; mulțimea lor mărturisește însă viața în credință a celor de acolo dela Blaj. La opt dimineața, când își rândul lung al studenților svelți ai Academiei Teologice, ieșiți dela utrenie, a pierit după una dintre porțile vechi de lângă catedrală și când forfota dela marginile pieții unde tineretul hăzuise spre școală, mai mic și mai așezat decât este într'adevăr, în cuibul urlaș de liniște al pieții a luat sfârșit, tot Blajul nu mai e decât zumzet nelămurit ce străbate prin vre-o

fereastră de clasă deschisă și umblet liniștit de canonici bătrâni, cu bărbi venerabile, înspre vre-una din casele scunde din apropiere.

Dacă ai norocul ca, văzându-te străin, vreunul dintre ei să intre în vorbă cu tine, îți va arăta mișcat locuri din care a vorbit lumii Bărnăuțiu, ori vei auzi povestind despre adunarea din 1911 a Astrei, vie acolo în mintea fiecăruia, cu marea de oameni pe care a strâns-o, cu păstorii amânduror bisericilor ardelenene trecând spre catedrală umăr la umăr, prin pârta ce se deschidea în fața lor și zborul lui Vlaicu. Iar dacă încălzit de emoția acestei amintiri, interlocutorul tău nu va întârzia să-ți facă mai dragi acele vremuri ale ridicării pentru neam a tuturor ca unul, îți va povesti vre-o întâmplare neștiută din istoria bărbăteștilor și călitoarelor de caractere lupte politice ale Românilor ardeleni, cu votul lor pe față. Vei auzi poate despre fiul de protopop ajuns primar, care, de dragul demnității sale, s'a dus la vot „dincolo”, cu guvernamentalii, spre desnădejdea nemărginită a tatălui său, dar a votat, zguduit de intristarea tuturor cunoscuților, cu candidatul român, sărind peste bară în brațele larg deschise alor săi, și lucru neașteptat, preotul sau profesorul, cu fața rasă și înfățișarea de abate dela Roma, ce se va nimeri acolo, va fi străbătut de aceeași vibrație caldă ca și povestitorul.

Adierea înălțătoare a acestor vremi o vei simți și când în micul cimitir de lângă biserica parohială, așezat deasupra Câmpiei Libertății

și în fața coastei urde a fost ridicată Crucea lui Iancu, vei sta lângă mormântul tribunului dela 1848 Axente Sever, ori lângă cel al Mitropolitului Șterca Șuluțiu, care a pus să-i sape pe platra dela căpătalu: „numai moartea mă desparte de națiune”.

Școlile, fără număr aproape: când sunt vechi, adevărate cetăți parcă, cu scări ale căror scobituri adânci arată cei peste 150 de ani de ființare, și luminoase și înzestrate cu instalații cum nici o instituție similară americană nu le poate avea mai desăvârșite; când sunt noi în inima adevărată a Blajului, mijlocesc impresii nu mai puțin puternice celui ce le cercetează.

Cu grădini frumose și chiar clase în aer liber, biblioteci și muzee vechi și bogate, ele nu numai că nu sunt mohorâte, așa cum ar fi de așteptat dela niște școli bisericești, ci dimpotrivă pline de lumină, cu o școlărie voioasă și deschisă, ce are pe lângă lecții temeinice poate chiar mai multe prilejuri de zbuguire decât cea a altor școli.

Ținta celei mai mari griji a tuturor mitropolitilor ce au păstorit la Blaj, aceste școli au ajuns să cuprindă un număr de vre-o 1500 de școlari și de 150*) de profesori, numere impunătoare ca puține altele într'un orașel, de abia 4700 de locuitori. Buni chivernisitori și trăind o viață sobră, pe de-a-ntregul creștinească chiar și fără cingătoare, de cazne a

*) Numărul exact e puțin mai redus. (N. Red.)

Știri mărunte

Conferența episcopescă. Luni și Marți, 24 și 25 Octomvrie c., Înălții noștri Arhiepiscopului s'au întrunit din nou la sfat în palatul mitropolitan din Blaj. Dintre problemele discutate, două sunt de mai mare importanță. S'a precizat punctul de vedere al bisericii noastre în diferite chestiuni juridice, cari urmează să se legifereze în noul cod de drept bisericesc oriental, care se lucrează la Roma cu multă stăruință și cu tot atâta temeinicie. — A discutat apoi conferența chestiunea acordării gradului de licență în teologie, ce va putea conferi pe viitor Academia teologică din Blaj absolvenților tuturor înaltelor noastre școli de teologie, cari vor reuși la examenele prescise. Condițiunile pentru obținerea acestui grad, așa cum s'au stabilit de conferență, se vor publica în curând. — Tot timpul petrecerii lor aicea, Preasfinții au fost oaspeții Părintelui mitropolit Vasile.

Personale. Preaven. Ordin. arhiepiscopesc a făcut următoarele numiri: Păr. Vasile Rusu din Ghiriș paroh la Mociu; păr. Ioan Boldor din Imper promovat paroh al aceleiași parohii; d. Virgil Fulicea profesor suplinitor la catedra de desen și caligrafie dela Liceul de băieți.

— Ven. Ordin. de Lugoj a făcut în personalul bisericesc schimbările ce urmează: păr. canonic Nicolae Muntean, director al Cassei Centrale Diecezane; păr. canonic Dr. Nicolae Brinzeu, cassar al Cassei Centrale Diecezane; păr. canonic Dr. Ioan Marianescu, director al Cancelariei Diecezane; păr. Ioan Bacău, asesor al Exactoratului Diecezan; păr. Dr. Iuliu Rațiu, asesor al Exactoratului Diecezan; păr. Septimiu Avram, admin. parohial la Cugir II; păr. Emil Radu, nou-hirotonit, admin. paroh. la Ohaba-Forgaciu; păr. Nicolae Todoran, paroh la Aninoasa; păr. Ion T. Pop, paroh la Paroșeni; păr. Ion Mihai, admin. paroh. la Galați.

vădicăi Petru Pavel Aron, ocârmuitorii spirituali dela Blaj, n'au cheltuit nici pentru înfrumusețarea curții lor, așezate într'un castel mohorât din veacul al 16-lea, ori alte ușurinți îngăduite ale vieții. Mai mult decât oricând se duce acum acolo o viață fărănește simplă și cumpătată; iar bucuria, decât toate mai curată, a celor ce fac astfel e să vadă înfăptuit, din timp în timp, un nou așezământ școlar. Nu mai puțin de patru clădiri impunătoare au fost ridicate și sortite școlii în ultimii ani, școli însoțite și largi, diafane ca aripile de libelulă seara, când ferestrele lor sunt luminate.

Vechea viață școlărească a Blajului n'a pierit încă. Copiii de plugari, veniți din satele apropiate trăesc încă și acum așa cum se trăia pe vremuri, când încă nu ființa decât un singur internat: cel pentru teologi. Băieții din acelaș sat sau din sate învecinate stau și acum la aceeaș gazdă, trăind din merindea adusă cu schimbul de părinții lor, pe care și-o gătesc singuri. Și cu toate că moștile Mitropoliei s'au împușinat după război, se mai împart, din cinci în cinci zile, la „pekăria“ dela Curte, „șipăli“, știuți din toate vremurile la Blaj: pâinile mari și gustoase, cu care și-au dus totdeauna traiul la vremuri grele, când nu mai venea „păzitură“ de acasă.

Nu cel mai puțin semnificativ dintre monumentele Blajului e biblioteca arhiepiscopescă. Alături de cărțile de acum mai bine de o sută de ani ale călugărilor ei, între cari se întâlnesc sumedenie de gramatici și cărți franțuzești și de dosarele cu acte neprețuite pentru istoria Ardealului și în deosebi a naționali-

Preot sărbătorit de credincioși. E păr. Romul R. Stoica din Vărădia Banatului. Sf. Sa a împlinit în 16 Oct. c. un sfert de veac de preoție. Din acest prilej parohienii, — uniți și neuniți — au ținut să-l sărbătorească în chip deosebit. Ceea ce au și făcut în ziua de aniversare a hirotonirii păr. Stoica. După sf. slujbă păr. V. Albu, preotul II al parohiei a vorbit mulțimei venite la biserică, elogiind în cadrul cuvântării sale activitatea pastorală-catehetică a sărbătoritului, preot pe rând în parohiile Lighet, Vișag și Vărădia; actualminte și protopop al districtului Caraș. Iși aduc apoi, cu vădită emoție, tributul lor de omagii: curatorul bisericesc (d. P. Nica, notar), credincioșii uniți (d. I. Branca), Reuniunea femeilor unite (dna A. Iorgoviciu), corpul didactic (d. St. Drăgulescu, dir. școlar), parohia ortodoxă (păr. M. Retezan), cântăreții (P. Fabian) și școlarii (V. Nica), tuturora mulțumindu-le păr. Stoica, acelaș lucru făcându-l și seara la încheierea serenadei ce i-a fost dată de fanfara uniților, în numele cărora a cuvântat d. I. Birlea. — La urările de bine din ziua jubilară a păr. Stoica, se alătură și ale noastre.

Ziua Regală dela Cluj. Dumineca trecută e dintre acelea pe cari Capitala Ardealului, — oricât de obișnuită ar fi de altminteri cu manifestațiile grandioase — n'o să o mai poată da uitării. Lume multă, cât se călca om pe om, îi împânzia străzile pe cari se știa că va trece Suveranul. Căci spre El și voevodul Mihai era îndreptată atenția și privirile tuturor, în mijlocul serbărilor fastuoase ce se desfășurau. Momentele culminante ale zilei au fost: Inaugurarea noului local al Academiei de înalte studii Agricole; vizitarea expoziției de fructe, struguri, vinuri, pasări, flori și miere ardeleană; concursul hipic, și reprezentația de gală, de seara, dela Operă. Cuvântări multe și avântate. Reținem, din discursul M. Sale cuvintele de aur: »Nu trebuie să uite nimeni, — fie profesor, fie student, — că oricât ar învăța în laboratoarele care se găsesc între aceste ziduri, laboratorul cel mai

smului ardelean, în toată evoluția lui dela latinism până la amestecul diuante de război în politica Ungariei, se găsesc acolo manuscrisele trezitoare de evlavie ale scrierilor lui Petru Maior, numeroase copii după cronicile moldovene, tipărituri vechi dela Coresi și dela urmași săi blăjeni, cu frumoasele lor xilografii, se găsește acolo și mănunchiul de texte orientale din biblioteca lui Cipariu. Istoria lor, fapt într-o parte mai potrivit pentru a da de bănuț ardoarea într'ale cărturării ce se găsea la Blaj, la vremuri când, în celelalte ținuturi ale României, abea se înfiripau școli modeste, nu poate fi uitată.

Cu mult înainte de mijlocul veacului trecut, Cipariu, tânăr profesor, ceru odată unui protopop dela Blaj calul său ca să se repeadă la Sibiu să aducă niște cărți. A trecut săptămâna după care trebuia să fie întors, a trecut apoi o lună, un an și Cipariu n'a venit și nici vești n'a dat. Protopopul ajunsese să-și socotească pierdul calul, când după luni se ivi Cipariu. Pe jos, cu calul târât de căpăstru moșește, cărând două desagi pline de texte turcești, persane, arabe, tibetane. Fusese la Constantinopol, să învețe limbile orientale și strânsese textele rare ce fac și azi mândria bibliotecii blăjene.

Blajul mai are o sută de fețe ce ar trebui pomenite; căci e loc prin care nu poate să treacă cineva fără a i-se simți datornic. Prea pline și prea mișcătoare sunt întâmplările și faptele lui ca să nu i-se aducă toate prinosurile.

spornic și cel mai bun în pământ este. — Blajul bisericesc a fost reprezentat de păr. vicar Dr. Ambroziu Chețianu.

Locale. Dumineca viitoare, a săptămânii VII. după Înălțarea sf. Cruci, va predica în catedrală păr. Dr. Coriolan Pop-Lupu, prof. la Academia de teologie.

— S'a prăznuit astăzi. 29 Oct. 1932, aniversarea zilei de naștere a M. S. Regina Maria. Autoritățile clerul general și școlile au asistat, la ora 10 la un Te-Deum sărbătorec în biserică catedrală, rugând pe Dumrezeu să trimită darurile sale bogate reginei sărbătorite. Te-Deumul l-a pontificiat Il. Sa Dr. Ambroziu Chețianu, vicarul arhidiecezei, încunjurat de mare săbor de preoți.

Dansatori „jucași“ de lege. Sindicatul coreografic francez a dat în judecată pe episcopul Duparc din Quimper pe titlu că acesta printr'o pastorală dată mai în vară le-a lezat simțitor interesele. Marele Păstor, adevărat timbrat de imorale jocurile moderne și a pus în vedere dansatorilor de profesie, muzicanților și proprietarilor de sale pentru baluri că, la caz de neobservare a prescrișelor bisericești, le de-neagă Sf. Taine. Asta i-a scos din sărite pe cei vizați, și, nici una, nici două, l-au tras pe episcop în fața legii. Aici însă li-s'a infundat păritorii: acuza le-a fost respinsă, mai fiind osândiți să suporte, tot ei, toate speșele de proces. — Cum le va veni să joace după această sentință judecătorească, e ușor de închipuit.

Telefonul „Unirii“

F. H. Louvain. Librăria Seminarială din Blaj vă servește cu plăcere. Roagă însă să-i se trimită înainte prețul cărților dorite (Lei 1450 + 125 porto).

G. Iași. Ne bucurăm că Apologetica păr. Georgescu este primită cu însuflețire în toate părțile. Chiar și de aprigul »C.«, care își spune cuvântul în ultimul număr al »Sentinelii«. Nu înțelegem însă, de ce pornește la luptă cruntă împotriva »Spiritalității«. Mai ales că armele ce întrebuințează sunt mai mult gălăgioase decât convingătoare. De când, adevărat, »Spirit« este expresie »neliterară« și, Doamne ferește, chiar »nedogmatică«? — Așa, nu prea credem că va reuși să convingă pe »cercnicii aceia de cenzor«, dușmani ai Duhului, și »această expresiune de jargon«, nu va dispărea. — Și, s'avem iertare, dar chiar și noi ne găsim în tabăra Spiritului. Fonetiști, de altfel, încă spun că-i mai frumos și mai sonor. Biserica noastră întreagă s'a obișnuit cu el. Chiar și ortodocșii din Bucovina îl preferă. — Intre astfel de împrejurări cruciada Duhului, pornită de avântul »C.«, nu va fi prea ușoară. Noroc că nici nu e de mare însemnătate. Căci, de sigur, nu »Spiritul« este piedeca cea mare în calea unirii bisericilor!

D. București. După informațiunile noastre, congresul general al Agrului se va ține în 20 și 21 Novmrie. Nu însă la București. Comitetul Central a socotit, că vremurile sunt prea grele, decât să se poată pretinde membrilor sacrificiul însemnat al unei călătorii în depărtările capitalei. Tocmai ținând seama de mizeria generală s'a ale locul cel mai central și cel mai ușor accesibil din partea tuturor; Aiudul. Convocatorul în acest sens se publică în câteva zile. — Să sperăm, că până la anul vor mai scădea greutatea și se va putea realiza gândul bun al organizației din Eucurești care a fost salutat cu mare bucurie din partea tuturor.

T. Sălăje-Moldova. Am primit 800 Lei abonament pe 1928, 1929, 1930 și 1931.

TURNATORIE DE CLOPOTE

FRITZ KAUNTZ

fost

SCHIEB & KAUNTZ

Sibiu — Str. Morilor 2

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, turnate din material de prima calitate ca înainte de război, efetuuate în mod artistic. Experiență îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale!

Pe scrisori rog a se indica adresa precisă